

Czakó Dóra:¹ Egy új bachelor képzés tapasztalatai – a zenekultúra szak

A 2018/2019-es tanévben új bachelor (BA) szak indult Magyarországon zenekultúra alapképzés néven, amelynek célja a zenei művészetközvetítés oktatása. A 6 féléves képzés kezdetben az ELTE Bölcsészettudományi Karán, az egri Eszterházy Károly és a Nyíregyházi Egyetemen, valamint a Szegedi Tudományegyetemen indult.

A zenekultúra alapképzési szak olyan szakembereket képez, akik elméleti és gyakorlati ismereteik, a kulturális, illetve művészeti intézményrendszerrel szerzett tudásuk birtokában képesek művészetközvetítők – szervező, irányító, szerkesztő és lebonyolító jellegű – feladataik ellátására az európai térség kulturális, művészeti intézményeiben.²

Az ELTE BTK korábbi Zenei Tanszéke, amely mindeddig ének-zene tanárokat képzett (alapfoktól középfokig), most ezzel az új képzéssel lett gazdagabb, így a tanszék neve is megváltozott, intézetté alakult, s a hivatalos neve ELTE BTK Művészetközvetítők és Zenei Intézet lett.³

Intézetünk oktatási nyelve a magyar, de már számos esetben fogadtunk vendéghallgatókat külföldről, (például végzett nálunk Kínából érkezett hallgató is), akiket angol nyelven oktattunk.

A zenekultúra szak oktatói arra törekszenek, hogy a hallgatók a képzés során kellő mennyiségű és minőségű elméleti és gyakorlati ismeretet és tapasztalatot gyűjtsenek, ezáltal már egyetemi éveik alatt képesek legyenek eldönteni, milyen jellegű zenei művészetközvetítők feladattal kívánnak foglalkozni a jövőben.

A legtöbb esetben a zenei művészetközvetítők területhez szükséges a speciális zenei tudás, nem elegendő például szervezési, ügyviteli, kommunikációs stb. végzettség. Ebből kifolyólag a zenei intézmények szervezési munkáját is legnagyobb részt azok látják el, akik zeneművész/zenetanár szakot végeztek Budapesten vagy bármelyik más vidéki egyetemen. Ezért elsődleges célként tűztük ki, hogy konkrét pálya-irányokat, munkahely lehetőségeket mutassunk be hallgatóinknak, hogy megismerjék, milyen széles körben láthatnak el feladatokat az itt szerzett diplomával. Az első szemeszter bevezető óráin az alábbi állástípusokat, álláshelyeket tűztük ki célul: zenei rendezvényszervezés, zenei

¹ Az ELTE BTK Zenei Tanszékén, az Ének-zene tanár, karvezető, valamint a Szolfézstanár szakokon végzett 2005-ben és 2006-ban, majd két évvel később a Zeneakadémia egyházzene-művész, kóruskarnagy szakán is oklevelet szerzett. A PhD fokozatot az ELTE BTK Filozófiatudományi Doktori Iskola Esztétika programjában teljesítette. Az MTA BTK Zenetudományi Intézet Régi Zenetörténet Osztályán tizenkét éven keresztül dolgozott, négy éven keresztül az Óbudai Társaskör zenei referense volt, zenei rendezvényszervezéssel foglalkozott. Jelenleg (2018-tól) az ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet egyetemi tanársegédje, a művészetközvetítők tantárgycsoport vezetője. Kántorként, scholavezetőként és korrepetitorként is tevékenykedik, ilyen formában igyekszik munkájában az elmélet és gyakorlat egyensúlyát megtartani.

² https://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepzesek/szakleirasok/Szakleirasok/index.php/szak/381/szakleiras

³ <https://music.elte.hu/en/> utolsó megtekintés: 2021.09.28.

könyvtáros (ebből specializáció is indult), menedzsmentirodák, művelődési házak, zenei rádió- és tv műsorok szerkesztése, művészeti titkárságok, kottakiadók, sűgő, kottatáros. Célkitűzésünk teljes mértékig megvalósult, az első végzett évfolyamunk harmada már az egyetemi évek alatt álláshelyet kapott művészügynökségnél,⁴ menedzsmentirodánál⁵ illetve állami kulturális intézménynél.⁶

A zenekultúra szak tanegységlistája két ponton tér el az ének-zenetanár képzéshez képest: főtárgy óraként a művészetközvetítési tantárgyak kerültek a tervbe, valamint a zongora, magánének, szolfézs-zeneelmélet kimeneti követelménye is változott. A főtárgy órák gyakorlatspecifikusak, vagyis történetiséggel, történelemmel nem foglalkozunk, azonban az összes kortárs zenei kulturális területtel megismertetjük a hallgatóinkat. A művészetközvetítő tantárgyak két nagy területet ölelnek fel: az Általános művészetközvetítői ismeretek 1-2., és a Rendezvényszervezési ismeretek 1-4. Az Általános művészetközvetítői ismeretek tantárgy az első két félévben 2-2 órát foglal magába és már a kezdetektől zenespecifikus, mindamelllett összművészeti témákkal is foglalkozik az edukációra fókuszálva.

Általános művészetközvetítői ismeretek 1-2. tematika (2020/2021)

1. félév	2. félév
Bevezető óra, szak bemutatása, megismerkedés	Protokoll
Összművészet - ifjúsági sorozatok	Értékesítés
Kulturális menedzsment	Szimfonikus zenekari működés
Zenei rendezvények típusai	Zenés színházi működés
Zenei rendezvények helyszínei Magyarországon	Művészeti menedzsment
Intézményi struktúra	Sajtó, social media
Finanszírozás - 2 óra	Könnyűzenei piaci ismeretek
Projektmenedzsment	Kommunikáció, PR, branding
Pályázatírás	Kortárs zene
Kiadói ismeretek és kottajogok	Látogatás: MÜPA
Látogatás: Editio Musica Budapest	
Látogatás: Budai Fonó	

A Rendezvényszervezési ismeretek 1-2. tantárgyakat heti 4-4 órában oktatjuk, azonban ebből 2-2 óra elméleti előadás, a másik 2-2 óra gyakorlat. Ez a két félév alatt összesen 60 órányi gyakorlati időt vesz igénybe. Bár kevés az oktatási idő, azonban azt valljuk, hogy a szakmát a legjobban a gyakorlati helyeken tudják megtanulni a hallgatóink, ezért döntöttünk amellett, hogy már a másodéves

⁴ <http://hartai.hu/> utolsó megtekintés: 2021.09.28..

⁵ <https://www.gradusartist.com/en/> utolsó megtekintés: 2021.09.28.

⁶ <https://hagyományokhaza.hu/en> utolsó megtekintés: 2021.09.28.

hallgatóinkat gyakorlatra küldjük. Oktatási módszerünket, amely az elmélet és gyakorlat együttesére épít, mindeddig sikeresnek mondható, mivel a hallgatóink nagy része a konkrét ismereteknek köszönhetően már a képzés folyamán ki tudja választani, mivel is szeretne valójában foglalkozni a zenekultúrán belül.

Rendezvényszervezési ismeretek 1-2. tematika (2020/2021)

1. félév	2. félév
Művészmenedzsment - vendéggel	Bevezető óra - projekt tervezői feladat ismertetése
Koncertszervezés I.	Turnés szervezés I.
Koncertszervezés II.	Turnés szervezés II.
Koncertszervezés III. - Ütemezés, helyszínintervezés, biztonság	Prezentációk I. - projektterv + CV előzetes leadás
Szerzői jogi ismeretek I.	Művészeti titkárok feladatköre - zenekar
Szerzői jogi ismeretek II.	Művészeti titkárok feladatköre - színház
Szerzői jog és előadóművészi jog	Kulturális média, műsorszerkesztés - rádió
Általános műszaki és technikai ismeretek	Ifjúsági programok, edukáció
Könnyűzenei piaci ismeretek - pótlás előző félévből	CV
Zenei fesztiválok I.	Üzleti és pénzügyi terv
Zenei fesztiválok II.	Prezentációk II. - projekt

A Rendezvényszervezési ismeretek 3-4. tantárgyak hospitálásként értendőek, amelyeket összevontunk a Zenei interpretációs gyakorlattal, így heti egy teljes napot a gyakorlati helyeken töltenek diákjaink, összesen 182 órát. Ez az óraszám teljessé teszi a képzést, a kellő tapasztalat megszerzése mellett, valós segítő munkát is nyújtanak a hallgatóink. A művészetközvetítői tantárgycsoport témakörei hat nagy területre oszlanak.

Általános művészetközvetítői ismeretek, Rendezvényszervezési ismeretek-témakörök

1. Intézményi struktúra, finanszírozás, pályázatírás
2. Koncertszervezés, turnés szervezés
3. Kulturális és művészmenedzsment, projektmenedzsment
4. Kommunikáció a zenei művészetközvetítésben (PR, marketing, social média, sajtó, protokoll, értékesítés)
5. A zenei rendezvények típusai és magyarországi helyszínei, a szimfonikus zenekari és zenés színházi működés
6. A művészetközvetítéshez tartozó jogi ismeretek (szerzői jog, előadóművészi jog, kottajog)

A többi tantárgy megegyezik az ének-zenetanár képzés tanegységlistájával, vagyis a zenetörténet, szolfézs-zeneelmélet, vezénylési gyakorlat, előadói gyakorlat (leginkább kórus), partitúraolvasás, hangszerismeret mellett szerepel a magánének és zongora tantárgy, de már nem külön-külön kurzusként, hanem összevonva vokális-hangszeres gyakorlatként. Ez a pont egyértelműen rávilágít arra a tényre, miszerint nem szükséges a magas szintű hangszeres és énektechnikai tudás ahhoz, hogy valakiből kiváló zenei művészetközvetítő váljon. A szolfézs-zeneelmélet tantárgyak tantervének átdolgozása folyamatban van, az előző indok miatt, bár a jó kottaolvasás be- és kimeneti követelmény.

Tanegységlista (BA)
Művészetközvetítés képzési terület
Zenekultúra alapszak

Tanegység	Értékelés (K – kollokvium, G – gyakorlati jegy, Sz – szigorlat, EF – egyéni felkészülés)	óraszám
Filozófiatörténet	K	28
Digitális bölcsész kompetenciák	G	28
Zeneelmélet-szolfézs 1	K	42
Zeneelmélet-szolfézs 2	K	42
Általános művészetközvetítői ismeretek 1	K	28
Általános művészetközvetítői ismeretek 2	K	28
Zenetörténet-zenekultúra 1	K	28
Zenetörténet-zenekultúra 2	K	28
Vokális-hangszeres gyakorlat 1	G	28
Vokális-hangszeres gyakorlat 2	G	28
Vezénylési gyakorlat 1	G	42
Vezénylési gyakorlat 2	G	42
Előadói gyakorlat 1	G	42
Előadói gyakorlat 2	G	42
Zeneelmélet-szolfézs 3	K	42
Zeneelmélet-szolfézs 4	K	42
Zeneelmélet-népzene	K	28
Zeneelmélet-hangszerismeret	K	28
Szolfézs-partitúraolvasás	G	28
Záróvizsga-felkészítés 1	K	28
Záróvizsga-felkészítés 2	K	42
Rendezvényszervezési ismeretek 1	K	56
Rendezvényszervezési ismeretek 2	K	56
Rendezvényszervezési ismeretek 3 (hospitálás)	G	56
Rendezvényszervezési ismeretek 4 (hospitálás)	G	56
Zenetörténet-zenekultúra 3	K	28
Zenetörténet-zenekultúra 4	K	28
Zenetörténet-zenekultúra 5	K	28
Zenetörténet-zenekultúra 6	K	28
Zenetörténet-zenekultúra szigorlat	Sz	0
Vokális-hangszeres beszámoló 1	EF	0
Vokális-hangszeres beszámoló 2	EF	0
Előadói gyakorlat 3	G	56
Előadói gyakorlat 4	G	56
Zenei interpretációs gyakorlat 1	G	56
Zenei interpretációs gyakorlat 2	G	56

A zenei tantárgyak oktatói az ének-zene tanári képzésen résztvevő kollégák. A művészetközvetítői tantárgyak tematikáját két külsős vendégelőadóval hoztuk létre, akik a magyar zenei szakmában prominens személyiségek: Czvikli Nóra⁷ és Meczner Vera⁸. Az ő tapasztalatuk, szerteágazó ismereteik, valamint a szakmai kapcsolatrendszerük mentén bevont további vendégelőadók - akik szintén területük elismert szakemberei - alapvetően hozzájárul a szak sikerességéhez és az ennek köszönhető keresettségéhez. A nemrég induló első évfolyamon már 25 fő kezdte meg tanulmányait.

Számos előadáshoz felkértük a hazai szakmában legnevesebb szakembereket, hiteles előadásaik ösztönzőleg hatnak.⁹ A gyakorlati helyeink listája folyamatosan bővül, hallgatóink egyre önállóbban keresik a számukra megfelelő helyeket.¹⁰

⁷ A Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán diplomázott angol nyelv és irodalomtudományok, valamint kommunikáció és médiatudományok szakon, angol nyelvből tanári képesítést szerzett, és Európai Tanulmányok specializációt végzett.

Már hallgatói éve alatt kezdett el kisebb-nagyobb asszisztensi, illetve szervezői feladatokat ellátni különböző egyetemi és városi rendezvényeken. Dolgozott konferencia menedzserként (International Culture Week in Pécs), részt vett a „Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa” projekt egy-egy előkészítő eseményének szervezésében, műsorvezető és tolmács volt kulturális- és protokoll programokon.

2006-tól az American Corner hálózat pécsi irodájának volt irodavezetője, később projektmenedzsere. 2008. augusztusában lett a Pannon Filharmonikusok programmenedzsere és külügyi referense, majd 2012-től produkciós vezetője. 2015. tavaszától Budapesten, a Pentaton Művész- és Koncertügynökség művész és turnémenedzsereként folytatta a pályát. 2018. szeptemberétől a Nemzeti Filharmonikusok zeneigazgatói asszisztenseként dolgozott, 2021-től a MÁV Szimfonikus Zenekarnál a nemzetközi kapcsolatok menedzsere. 2016 óta a Werk Akadémián vendégelőadóként turnémenedzsment illetve projektmenedzsment témában tart előadásokat.

2018. év végén Lickl-díjat vehetett át a Pannon Filharmonikusoknál végzett munkájáért.

⁸ Kereskedelmi-közgazdászként végzett a Budapesti Gazdasági Főiskolán, mely tanulmányok alatt ösztöndíjasként egy évet Franciaországban töltött. Ezután gyakornokként dolgozott az Óbudai Társaskörben, majd 4 éven át az Arnel Operaverseny és Fesztivál produkciós vezetője volt.

2012-ben szerzett mesterfokozatot a University of Warwickon, Cultural Policy and Management szakon. Az egyetem gyakornoki programja keretében dolgozott a világ egyik vezető klasszikus kortárszenekarának, a Birmingham Contemporary Music Groupnak. Hazaérkezésekor, 2012/2013-as évadban a Pannon Filharmonikusok nemzetközi és vállalati kapcsolatok menedzsereként tevékenykedett, s ezzel párhuzamosan 2012. szeptemberében megalapította a Gradus Művészügynökséget, mely azzal a céllal jött létre, hogy teljeskörű menedzsment szolgáltatást nyújtson a különféle művészeti ágakban tevékenykedő ügyfelei számára. Az ügynökség jelenleg 10 művész képviselőt látja el. A 2017-ben indult első komolyzenei menedzser képzés mentora a Werk Akadémián, vendégoktatóként pedig tanít az ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézetében (a művészetközvetítői ismeretek tantárgyait), valamint a Budapesti Metropolitan Egyetemen.

⁹ Balogh Máté, Fábrián Barbara (Kortárs PR); Báthory Zsuzsanna (Budapesti Nyári Fesztivál); Ditzmann Tamás (Madách Színház); Gyüdi Melitta (Magyar Állami Operaház); Hornyák Balázs (KaposFest, fesztiváligazgató); Hrotkó Eszter (MÚPA, senior projektmenedzser); Illés Eszter (EMMI, zeneművészeti referens); Lendvai Zsófia (Baker & McKenzie Ügyvédi Iroda); Meiszterics Eszter (PR tanácsadó); Pécsi-Szabó Dénes (UP Music Budapest, alapító és zenei menedzser); Sigrái László (Editio Musica Budapest, igazgató); Solymosi Tari Emőke (MMA, a Művészetelméleti Tagozat vezetője); Szathmáry Éva, Komoretto Gábor (Nemzeti Filharmonikusok); Szentpéteri András (Pentaton Művész- és Koncertügynökség); Szentpáli Zita (Magyar Rádió Művészeti Együttese); Tomori Pál (Előadóművészi Jogvédő Iroda, igazgató); Urbán Ernő (ERLA Sound&Light, tulajdonos és műszaki vezető); Várkonyi Judit (Játékszín, sajtófőnök) Zsoldos Dávid (Papageno, ügyvezető / a Fidelio és a Klasszik Rádió alapítója)

¹⁰ Néhány példa a helyszínek közül:

<http://www.szabadter.hu/> utolsó megtekintés: 2021.09.28.

<https://opera.hu/> utolsó megtekintés: 2021.09.28.

A szak bemutatása mellett a távlati lehetőségeket, problémás területeket is szükséges elemezni. Általános jelenség, hogy a hallgatók egy része fogalmazási gondokkal küzd, így már a képzés elejétől kezdve rövidebb esszék írásával kívánjuk segíteni a fejlődésüket ezen a területen. Az idegen nyelv, leginkább az angol nyelv ismerete is sokuknál fejlesztést igényel, az intézet oktatói motiválják őket és folyamatosan kommunikálnak velük az angol nyelv jelentőségéről. Számos diák a felvételinél azt gondolja, hogy a szak egyetlen területre készíti fel őket, a zenei rendezvényszervezésre, de a sikeres felvételi után megtapasztalják, hogy mindez sokkal szélesebb spektrumot jelent.

A hallgatók igénye a kommunikációs-marketing terület mélyebb megismertetése, ehhez szükség lenne megadott órakeretre, valamint további oktató szakemberekre. A magas szintű szövegszerkesztési és táblázatkezelési ismeretek fontos kompetencia a szakmai életben, ezeket valamilyen módon szükséges lenne beilleszteni az oktatásba.

A zeneipar, a piac nyitott a nálunk képzett szakemberekre, azt azonban nem tudjuk hány év alatt telítődik a hazai szakma. A komoly- és könnyűzene aránya nem elhanyagolható, több diákunk könnyűzenei fronton szeretne elhelyezkedni, mivel azonban az oktatói gárdánk nagy hányada idáig komolyzenét oktatott, ezért a könnyűzene kevesebb figyelmet kap, amelyet bizonyos fokig ellensúlyozunk azzal, hogy a művészetközvetítői órákon helyet kapnak a könnyűzenei vonatkozó ismeretek is. Magyarországon a kulturális élet középpontja Budapest, de reménykedünk abban, hogy a vidéki nagyvárosokból, vagy akár a kistelepülésekből érkezett hallgatóink visszatérnek szülőföldjükre és a nálunk megszerzett tudást ott hasznosítják, illetve adják tovább: minőségi zenei művészetet közvetítenek az ott lakók számára.

<https://mediaklikk.hu/m5/> utolsó megtekintés: 2021.09.28.

<https://www.emb.hu/hu/> utolsó megtekintés: 2021.09.28.

<https://www.gradusartist.com/hu/> utolsó megtekintés: 2021.09.28.

<https://kota.hu/> utolsó megtekintés: 2021.09.28.

<http://hartai.hu/> utolsó megtekintés: 2021.09.28.